

Mittnordenkommitténs VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2001

Bakgrund

År 2001 är Mittnordenkommitténs 25 verksamhetsår. Verksamheten inleddes formellt 1977 mellan sex regioner, Nord- och Sør –Trøndelag, Jämtland, Västernorrland, Vasa län och Mellersta Finlands län. Idag består det mittnordiska samarbetet av 8 regioner med nämnda norska fylken och svenska län och i Finland med Österbotten, Södra Österbotten, Mellersta Finlands län samt Södra Savolax. Den övergripande målsättningen är

”att vara en drivkraft för miljövänlig samhällsutveckling baserad på historisk och kulturell samhörighet och ett gemensamt regionalt utvecklingsintresse”.

Mittnorden utgör ett av Nordens och Europas till ytan största transnationella samarbetsområden med en befolkning på ca 1,6 miljoner invånare. Under årens lopp har ett femtiotal gemensamma projekt genomförts, företrädesvis inom områdena kultur, energi, miljö, kommunikationer och gränsregionala hinder.

Allmänt

Under år 2001 har tagits beslut om en organisatorisk förändring av Mittnordenkommittén. Det fasta kansli med en tillförordnad kanslichef som hitintills varit placerad i Västernorrlands län har avvecklats från och med årsskiftet 2001/2002. Kanslifunktionen kommer för år 2002 att ambulera med ett år i taget och följa ordförandeskapet samt ingå som speciell verksamhet i resp ordförandeläns regionala organisation. Under år 2001 har MNK´s kansli haft sitt säte i Örnsköldsvik med kanslichef Gun Enquist-Öhman.

Beredningsgruppen är en fast tjänstemannastab med en representant från respektive län/fylke/landskapsförbund. Mittnordenverksamheten ligger som ett ansvarsområde inom ordinarie verksamhet. Representanter för länen i denna grupp är specialrådgiver Rolf Vestvik, Nord-Trøndelag, planlegger Bård Eidet, Sør – Trøndelag, näringslivschef Sten Jonsson, Jämtlands läns landsting, näringslivschef Lennart Backlund, Landstinget Västernorrland, regionplaneringschef Seppo Rinta-Hoiska för Södra Österbotten och Österbottens landskapsförbund, projektchef Eeva-Liisa Koivumäki, Mellersta Finlands län samt från Södra Savolax, länsarkitekt Timo Heikkilä och informatör Tuula Huoviala. Beredningsgruppens ordförande har under 2001 varit Lennart Backlund.

Beredningsgruppen har under år 2001 haft 4 protokollförda sammanträden varav två av arten *minikommittémöten* samt därutöver 4 protokollförda telefonsammanträden. Minikommittemötena ägde rum i Jyväskylä (januari) samt på Arlanda (september), därtill ett särskilt

telefonmöte i september. Beredningsgruppens möten ägde rum i Köpenhamn (april) samt på Arlanda (juni). *Ett särskilt ordförandemöte* ägde rum i samband med en uppvaktnings på Nordiska Ministerrådet i Köpenhamn, (se särskild rubrik), i mars månad. I samtliga dessa minikommittémöten deltog ordförandegruppen samt ett mindre antal kommittéledamöter.

Mittnordenkommitténs ordförande under år 2001 har varit landstingsstyrelsens ordförande i Västernorrland Jan Sjödin. *Ordförandegruppen* har bestått av nuvarande ordförande, från-trädande ordförande (Markku Kaksonen) samt tillträdande ordförande (Gunn Inger Løvseth).

Mittnordenkommitténs vårmöte ägde rum den 9 –10 maj i Stiklestad Nasjonale Kultursenter, under värdskap av Nord-Trøndelag fylkeskommune. Temat för mötet var På historiske veger, därtill ordinarie vårmötesförhandlingar. Temat På historiske veger hade för detta vårmöte en viss militärisk – krigisk touche och inleddes med en guidning och förevisning per buss av Historiske steder och minnesmerker där resan mellan flygplatsen i Vaernes och Verdal bjöd på såväl vikinga- och karolinertid som minnesbilder och berättelser från mer sentida krig, - andra världskriget och ockupationen av Norge. Slaget vid Stiklestad avhandlades och besöktes, likaså de nyupprättade Karolinerbefästningarna Rinnleiret – Stene Skanse besöktes samt en spektakulär festningsanläggning (Vaterholmen) från 1818 –med skottgluggarna riktade österut.

De ordinarie vårmötesförhandlingarna behandlade reguljära kommittéärenden. Därutöver den avsägelse för deltagande i Mittnordenkommittén som inkommit från Mellersta Österbotten. EU's programområden Interreg IIIB och InterregIIIC belystes utifrån temat Förutsättningar, möjligheter och framtid av tre föredragshållare och tillika kommittéledamöter, Martti Ahokas, Tage Levin och Hannu Vesa. Den stora frågan för vårmötet rörde dock den skrivelse som inkommit från Jämtland, Sør-Trøndelag och Nord-Trøndelag med krav på ändring av Mittnordenkommitténs nuvarande organisation.

Mittnordenkommitténs höstmöte ägde rum i Ylihärmä, under värdsskap av Södra Österbotten. Mötet fick en indirekt men realistisk inblick i det moderna samhällets sårbarhet då en häftig höststorm passerade och slog ut elektricitet och stängde av vägar med åtskilliga ton stormfällan som resultat.

Vid höstmötet togs beslut om ändrad organisation av Mittnordenkommittén där det fasta kansliet avvecklas f o m årsskiftet 2001/ 2002 . Organisationen administreras av och följer årsvis resp ny ordförande.

Vid höstmötet togs även beslut kring några nya projektansökningar. Medfinansiering till kulturprojektet Compass of Culture (Interreg IIIB) med Mellersta Finland som lead-partner, medfinansiering till projektet Nya vägar till St Petersburg (Västernorrland) samt beslut om ansökan till Interreg IIIC med Västernorrland som lead-partner.

Därutöver presentation och information kring Kaspnet 2 och kulturprojektet Folkemusikk fra Onega till Atlanteren.

Gränsregionalt samarbete i obalans

Under en följd av år har i Mittnordenkommittén diskuterats fördelning och beviljningsnivå för de regionalpolitiska medel som Nordiska Ministerrådet beslutar för de nordiska samarbetsregionerna. En skrivelse med rubriken Gränsregionalt samarbete i obalans författades därför som utgångspunkt för en uppvaktnings och diskussion med NMR kring beviljningsutfallet utifrån den specifika mittnordiska situationen. Beslut kring skrivelsen samt

beslut om uppvaktning togs vid Beredningsgruppens möte i Jyväskylä den 30 januari. Beredningsgruppen var vid detta tillfälle under ordförandeskap av Kommittéordförande samt utökad med ett antal kommittéledamöter.

Skrivelsen hade som utgångspunkt en argumentering kring följande övergripande frågeställningar

- att obalans råder mellan de nordiska gränsregionernas vad gäller ekonomiska möjligheter att bedriva regionalt utvecklingssamarbete
- att de senaste årens beviljningsbeslut i princip lett till en utarmning av Mittnordenkommitténs möjligheter att fungera som en potent utvecklingskraft i området.

Det mittnordiska området är till karaktären ett transnationellt samarbetsområde, ett faktum som bl a innebär att området i sin helhet inte beviljades status som Interregional gränsregion och därigenom specifikt kopplade EU-programmedel. De samarbetsprogram/projekt som Mittnordenkommittén utarbetar måste således göras helt utan de resurser eller administrativa sammankopplingar, - eller finansiella trygghet- som utgör sådan fördel för övriga nordiska samarbetsregioner. Mittnorden är det till ytan näst största samarbetsområdet i Norden, till befolkningen bland de största med sina 1,6 miljoner invånare, men har haft en årligen kraftigt reducerad bidragsnivå och har idag den näst lägsta bidragsandelen från NMR.

Överlämnandet av skrivelsen ägde rum på NMR i Köpenhamn den 22 mars med deltagande av Sture Persson, Hans Nyström, Kerstin Dahlman samtliga NMR samt Jan Sjödin, Gunn-Inger Lövseth, Hannu Vesa, Bård Eidet samt Gun Enquist-Öhman representerande MNK. Mötet var positivt och ett erkännande gavs beträffande att en (för ensidig) prioritering gjorts från NMR beträffande det gränsregionala samarbetet. Frågor rörande det transnationella samarbetet, - som tillsammans med det interregionala samarbetet kommer att bli alltmer prioriterat inom EU framdeles, - kommer att lyftas fram på dagordningen inom NMR. Öppningar för det transnationella samarbetet ges således. I augusti anländer NMR's skriftliga svar på MNK's uppvaktning. I detta svar konstateras, som en avgörande grund för synen på MNK, den låga graden självfinansiering via medlemsavgifter och (därigenom) brister i den lokala förankringen som MNK bedöms ha.

Verksamheten inom olika insatsområden

Avslutade projekt

Under året har slutrapport lämnats kring två avslutade projekt härrörande från förra programperioden:

Trond-Jemt –projektet vars *syfte* varit att hitta effektiva former för ett långsiktigt samarbete mellan de tre radiokanalerna SR Jämtland, NRK Nord-Trøndelag och NRK Sør-Trøndelag. Projektet har bedrivits inom ramen för IR IIA NGB med MNK som medfinansier. *Projektägare* har varit Sveriges Radio Jämtland med Ulla Linton, SRJ som *projektledare*.

Kortsiktigt har som *resultat* getts en bättre bevakning av företeelser i grannländer och grannlän och ett intensifierat informationsutbyte har gett ökade kunskaper. Långsiktigt så har projektet utvecklat nya formella och informella nätverk som förmodas komma att stimulera till framtida fortsatt samarbete.

Projekt Transport i utvecklingskorridor Mittnorden. Projektets *syfte* har varit att utveckla kunskap för att kunna förbättra transportlösningar för näringslivet i Mittnorden. Även detta projekt har bedrivits inom ramen för IRIIB NGB med MNK som huvudfinansiar. *Projektägare*, Länsstyrelsen Jämtland samt *projektledare* Joar Nordtug, Nord-Tröndelag Forskning.

Projektet har flera intressanta resultat.

- Dels har framställts en informationsbroschyr och internetsida för att möjliggöra ett bättre resursutnyttjande
- dels har projektrapporten påvisat den ensidiga nationella prioriteringen av transporter i nord-sydlig riktning
- redovisat hinder för kapacitetsutvecklingen av tvärtransporter
- sammanställt tidigare gjorda undersökningar och via internetsidan förmedlar en helhetssyn mellan enskilda projekt och transportsystemet i stort
- visat på nödvändigheten av koordinerade insatser på svensk och norsk sida för att nå resultat
- konstaterat att nuvarande infrastruktur är en minimilösning som inte ökar transportströmmarna
- att transportsystemet i Sverige är konkurrenssnedvridande
- gett inspel för nya projekt och ett underlag för dialog med nationella myndigheter!

Nya projekt/projektansökningar

Under året har beslut tagits om följande projektansökningar:

Nya vägar till St Petersburg. Projektet bygger på ett nyttjande av nätverk och kontakter inom Mittnorden samt med samarbetspartners till MNK. Projektets syfte är att utveckla kontakterna med vår största närmarknad - Ryssland. Projektet är långsiktigt och handlar i ett första skede om att bygga upp kunskaperna om Ryssland på ett mer djupgående och kvalitativt sätt, detta genom att tillskapa en Utbildning i Rysslandkunskap för näringslivet, med hjälp av finsk utbildningsinstitut. Projektet vill också ge deltagarna möjligheter till egna direktkontakter genom att låta utbildningen avslutas med ett minipartenariat i St Petersburg. Projektet kan därför betraktas som en ”tvåstegsraket”, kunskaper *och* kontakter som utgångspunkt för ett seriöst och tryggare närmande till den ryska marknaden.

Projektet har sökt om finansieringsmedel från det svenska programmet Näringslivsutveckling i Östersjöregionen (den s k Östersjömiljarden) samt medfinansierats med regionala medel. Projektet har sin bas i Västernorrland med en regional medfinansieringsandel om ca 400 000 SEK. Mittnordenkommittén beslöt ingå med medfinansieringsandel om 70 000 SEK, - förutsatt visst deltagande även från jämtsk och norsk sida. Sökt projektägare är Mittnordenkommittén samt projektledare Gun Enquist-Öhman.

(Projektet har godkänts av Nutek och ansökan om medel med närmare 500 000 är beviljad, (april 2002)).

Compass of Culture är en projektansökan till Interreg III BSR med Mellersta Finlands län som leadpartner. Projektet är ett kulturprogram med brett mittnordiskt deltagande, (även regioner utanför MNK) , som syftar till att söka skapa kulturella kluster och främja en kulturindustri och därigenom bidra till den regionala utvecklingen, bidra till att motverka befolkningsutflyttning etc. Projektet har ett brett och flexibelt upplägg. Beslutet om deltagande innebär att Mittnordenkommitténs kultursamarbete ingår i projektet i sin

nuvarande utformning och geografiska avgränsning. Om ansökan godkännes innebär detta en medfinansiering med EU-medel med ungefär den samma summa som ingått i projektet. MNK deltar således med sin kulturbudget om ca 200 000 SEK. Projektledare är Raija Partanen.

(Ansökan är inlämnad men ej beviljad vid det första ansökningstillfället. Förnyad ansökan kommer att göras).

Ansökan till programmet Interreg IIIC, typ Regional framework operation.

Programmet Interreg IIIC är ett nytt program inom EU-arsenalen för det interregionala samarbetet. Avsikten med programmet är att det skall bidra till en långsiktig uthållighet i ett samarbete som framförallt skall bygga vidare på tidigare erfarenheter gjorda inom ramen för olika EU-program, vidareförädla dessa och vidareförmedla erfarenheter och kunskaper till nya och gamla samarbetsområden/partners. Programmet skall medföra en intensifiering av samarbetet i Europa. Ansökan skall bygga på en gemensam strategi och bidra till att utöver projekttiden bilda en strategisk allians för framtiden.

Beslutet vid Mittnordenkommitténs höstmöte blev att Mittnordenkommittén ställer sig bakom en ansökan från Västernorrland som lead-partner i enlighet med intentionerna i IRIIC. Ett deltagande från samtliga regioner i Mittnorden eftersträvas men är inget krav, ansökan kan således utformas utifrån dels mittnordiska regioners deltagande men även med andra, nya samarbetspartners.

Verksamheten inom olika insatsområden

Kulturarbetsgruppen har genomfört Mittnordiska kultur dagar 2001 med temat ”Mat och Dryck”. Kulturdagarna samordnades med det västernorrländska projektet Skogen och Vattnet och ägde rum på Murbergsområdet i Härnösand den 10 –12 augusti. I samband med dessa kultur dagar genomfördes en rad av aktiviteter kopplade till det mittnordiska kulturområdet bl a ”det dukade bordet”, dukat med konsthantverk på trönderskt, jämtskt, västernorrländskt och österbottniskt vis. Mittnordiska maträtter serverades, utvalda tillresta kockar från olika delar av Mittnorden deltog med förutom gästmatlagning, måltider och smakbitar, med seminarier, diskussioner och intervjuer, där de mittnordiskt producerade råvarorna höjdes till skyarna som kvalitativt ”de bästa i Norden”. Sammanhållna och säljande koncept för samarbete mellan producenter, distributörer, handel och restaurantrörelsen presenterades, bl a det mycket lyckade finska (Mellersta Finland) projektet ”À la Carte Landskapets smak”.

Seminarierna inspirerade till en lång artikelserie med reportage bl a från Jyväskylä i en av länets tidningar, Örnköldsviks Allehanda under rubriken Så ska det smaka –Örnköldsvik hittar de goda exemplen i öst. Kulturdagarna liksom seminarier, utställningar samt andra aktiviteter var mycket välbesökta.

I Kulturdagarna deltog bl a en stor ungdomsgrupp från Österbotten med sång och musik. Kulturpriset om 30 000 kr tilldelades Barbro Uhlin, Örnköldsvik för sina insatser att lyfta fram och förnya unika gamla mittnordiska recept och matlagningstraditioner. Barbro Uhlin deltog också i framtagandet av den Mittnordiska Kokboken Gudagott med recept från var och en av landskapen i Mittnorden. Kokboken togs fram till Kulturdagarna och har blivit en efterfråge- och försäljningssuccé.

Profilskapande åtgärder. Under året har arbete bedrivits för att ta fram en ny fungerande hemsida för MNK som ska kunna fungera både som informationssida samt ge möjligheter till diskussion och frågor. Mittnorden har också presenterats i annons och artikel i samband med utgivande av särskild tidningsbilaga som gått ut till ca 100 000 hushåll i Mittnorden. Två intervjuer med kanslichefen med artiklar om Mittnordensamarbetet har presenterats i lokaltidningar.

Gun Enquist-Öhman
Kanslichef 2001